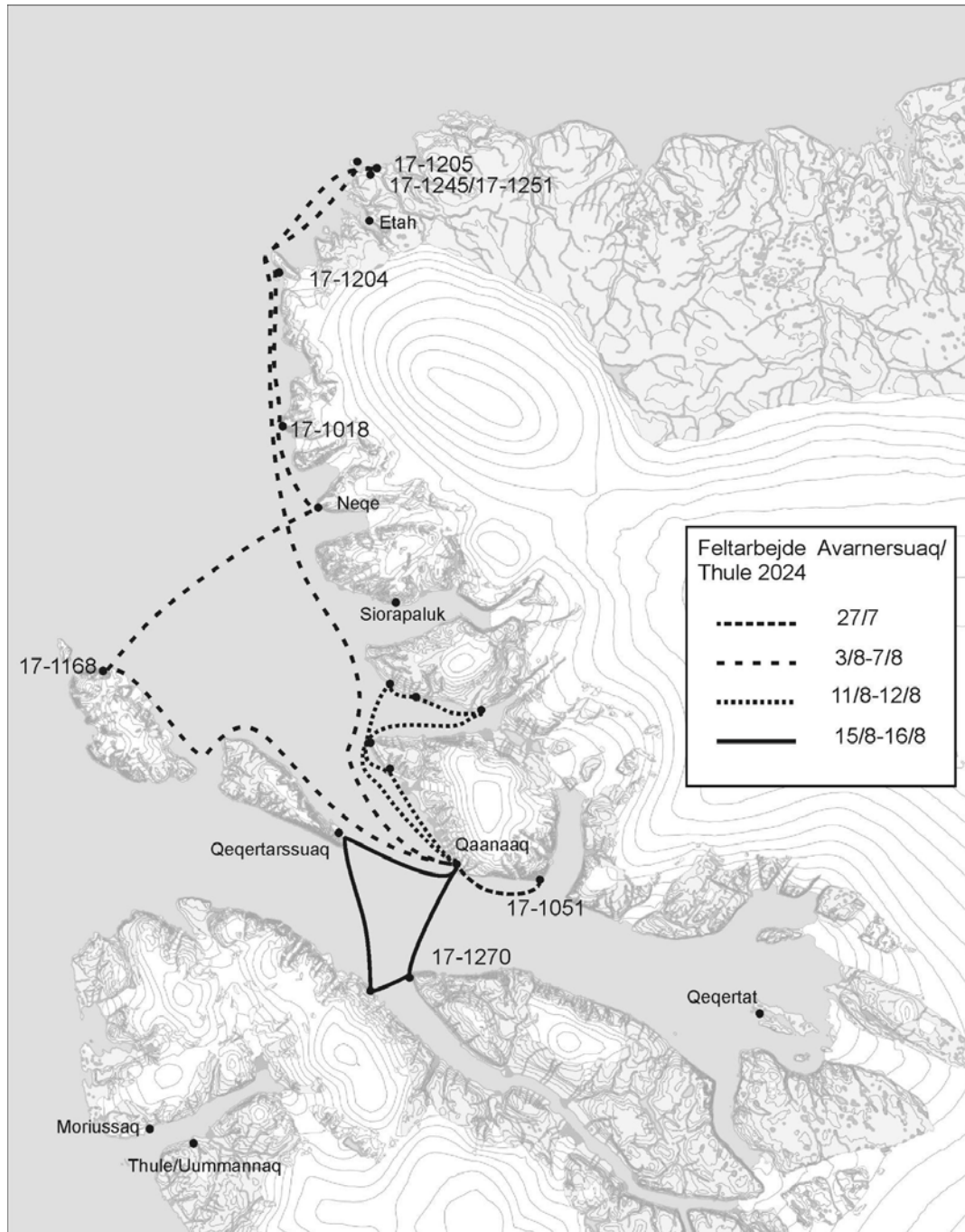

Rapport over arkæologisk rekognoscering i Avanersuaq/Thule 2024

Mikkel Sørensen & Torben Diklev

Rapport over arkæologisk rekognoscering i Avanersuaq/Thule 2024

Indledning

Formål

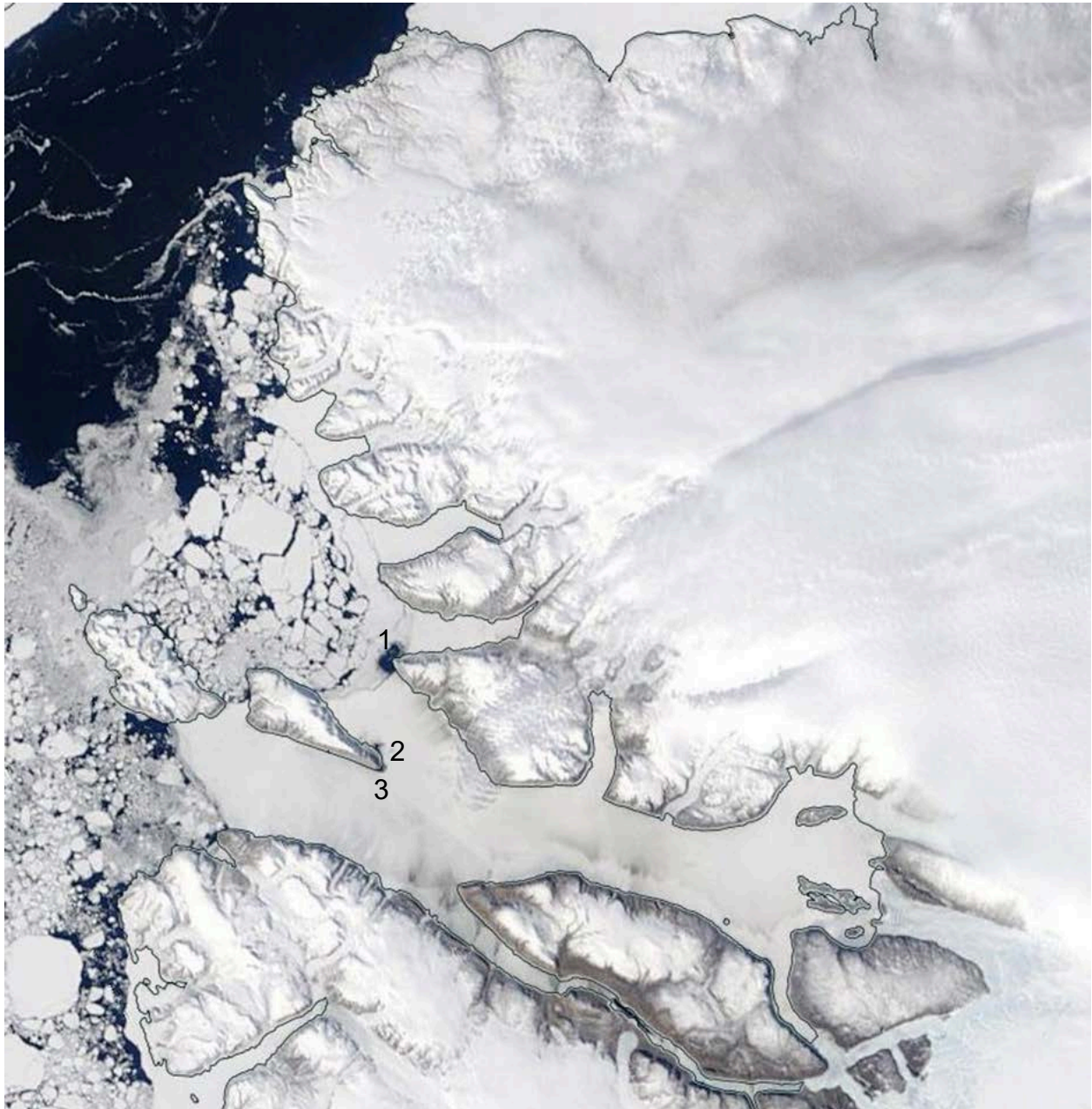
Formålet med det i 2024 udførte feltarbejde er at belyse de tidligste Palæo-Inuit indvandring til Grønland. Dette gøres ved at følge op på og komplementere tidligere arkæologiske undersøgelser i Avanersuaq/Thuleområdet. I 2024 lykkedes det forfatterne af denne rapport at rekognoscere, dokumentere og analysere de ydre dele af Inglefield Bredning og Murchison Sund, øerne Kiatak og Qeqertarsuaq samt næs på kysten langs Prudhoe Land. Feltarbejdet i 2024 udgør en væsentlig forskningsmæssig opfølgning på projektet "De første mennesker i Thule: Migrationer og befolkningsprocesser i det nordligste Grønland", (midler tildelt af Aase og Jørgen Münters fond samt Louis Hansen fondet i 2018).

Feltarbejdet er udført af lektor og phd. Mikkel Sørensen Københavns Universitet samt tidligere museumsleder ved Qaanaaq Museum, arkæolog Torben Diklev. Undersøgelser er udført i løbet af et ophold i Thuleområdet, primært Qaanaaq, mellem den 23. juli og den 28. august 2024.

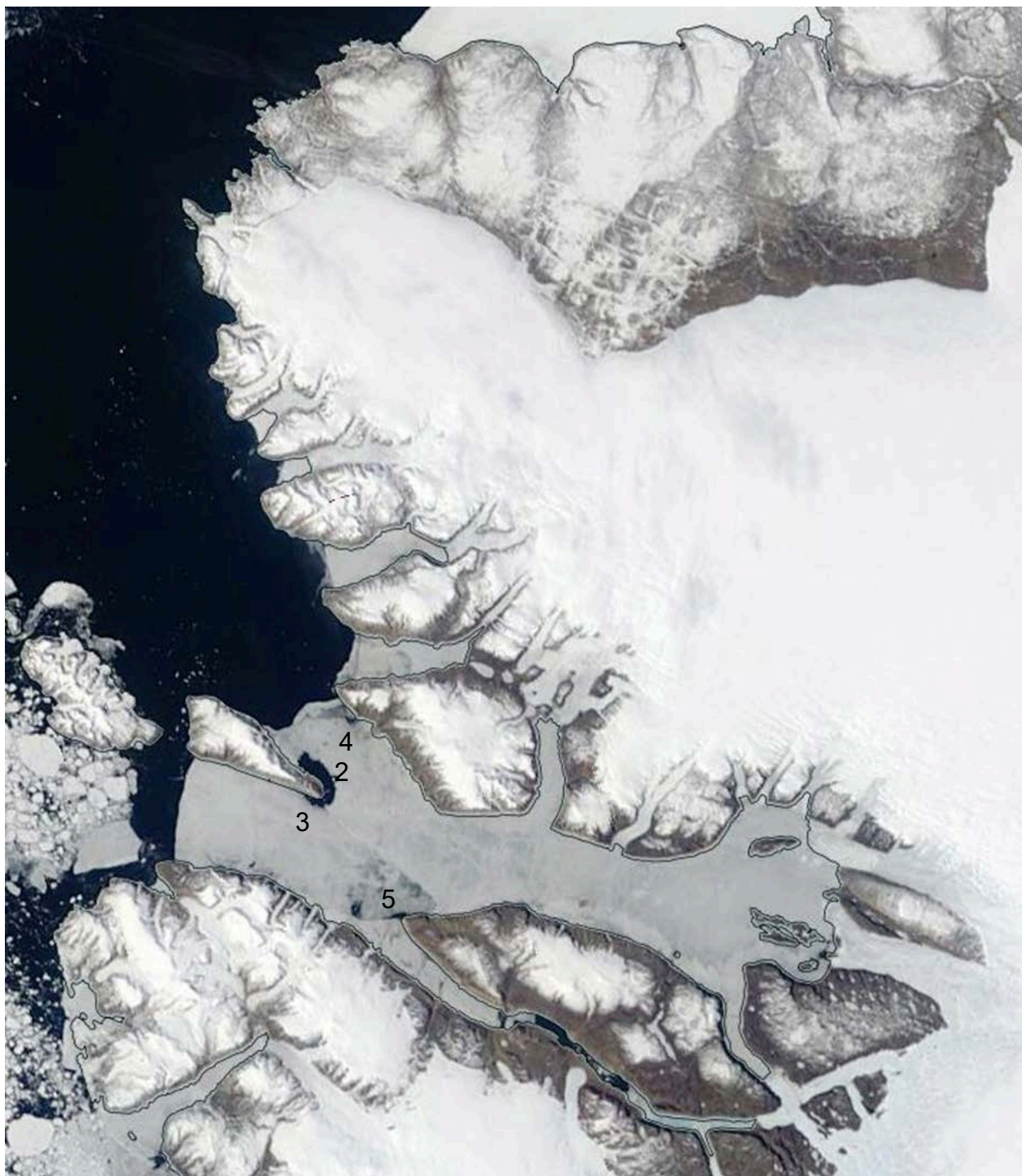
Forskningen i Palæo-Inuits bosættelse i højarktis viser, at det er ved åbentvandsområder i fastisen at bosættelser kan findes. Det synes således både væsentligt og oplagt, at området omkring Murchison Sund, særligt de vestvendte næs, besøges og undersøges for at kunne bekræfte eller afkræfte, hvorvidt der har været tidlige forhistoriske bosættelser i disse dele af Thuleområdet. Det er sandsynligt, at vi her vil kunne registrere nye bopladser, der kan uddybe vores forståelse af den kulturelle udvikling i Thuleområdet.

Studier af satellitkort af havsens udbredelse i foråret fra det indre Thuleområde, (Murchinson Sund, Inglefield Bredning, Hvalsund etc) viser, at der findes flere mindre polynyedannelser i Murchinson Sund i forbindelse med strømsteder ved næs, bla. Qeqertarsuaq/Herbert Øs østlige næs, Qeqertarsuup Nuua (Nuupaluk)/Bastion Point, Kiatak/Northumberland Øs nordvestkyst ved lokaliteten "Upervavigssuaq", ved Ivnartalik/Ivnarmiut/Kap Cleveland, som er næsset mellem Murchinson Sund og Iterlassuaq/ MacCormick Fjord samt ved Kangeq, næsset mellem Olrik Fjord og Inglefield Bredning. Se figurer nedenfor.

Således blev disse områder undersøgt arkæologisk i sommeren 2024. Derudover blev foretaget en rejse til Smith Sund og Inglefield Land, hvor primært området omkring Life Boat Cove og lokaliteten Sydvestnæsset blev rekognosceret. Se forside for topografisk beskrivelse af rejser i Avangersuaq/Thuleområdet i 2024.

Satellitfoto 3 maj 2022. Der ses polynyedannelse i det indre Thuleområde ved Ivnartalik/Ivnarmiut/Kap Cleveland (1) samt Qeqertarsuaq/Herbert Øs østlige næs (2), Qeqertarsuup Nuua/Bastion Point (3).

Satellitfoto den 7 juni 2021. Der ses polynyedannelse i det indre Thuleområde ved Qeqertarsuaq/ Herbert Øs østlige næs (2), Nuupaluk/Bastion Point (3), ved Siorartooq (umiddelbart øst for Ivnartalik/Kap Cleveland) (4) og ved Kangeq (Olrik Fjord) (5). Åbent vand i hele vestlige område.

Metode

Det udførte feltarbejde tog udgangspunkt i tidligere forskning og feltarbejde (Sørensen og Diklev 2019; 2022; in press) samt tidligere Phd og Post.doc arbejde (Sørensen 2010 og 2012). Metoden for feltarbejdet bestod af en lokalisering af Palæo-Inuit ruiner, ofte i forbindelse med specifikke ressourceområder, som ved elvudløb, næs og åbentvandsområder, og i denne forbindelse registrering af de stenredskaber som fandtes i anknnytning til ruiner. Derudover er der registreret trækul i ruiner, som, såfremt disse stykker er af lokale træsorter, vil kunne datere bosættelsen ved kulstof 14-datering. Der er foretaget fotodokumentation af ruiner og genstandsmateriale. Denne feltmetode er tidligere anvendt med succes ved feltarbejder i Nordøstgrønland (Grønnow et al. 2010, Sørensen 2012) samt i Thuleområdet (Sørensen og Grønnow 2015).

Rejse og logistik i Thuleområdet er foregået med båd fra Qaanaaq, dels ved samarbejde med den lokale fanger Kristian Eipe, som har båd og det nødvendige lokalkendskab, samt ved båd ejet af Tine Lisby ført af Torben Diklev. Denne rejse og ekspeditionsform er anvendt med succes på tidligere rekognosceringer udført fra Qaanaaq Museum (Madsen og Diklev 1992, Diklev 1993, Sørensen og Diklev 2019), og viste sig også i 2024 at være ideel. Ved den længere rejse til Smith Sund rejstes i to både som sikkerhed for at rejsen kunne gennemføres.

Alle registreringer og dokumentation af Palæo-Inuit ruiner og genstande fra feltarbejdet er sammenfattet i denne rapport, som er indleveret til Qaanaaq Museum, Grønlands Nationalmuseum samt SILA- Danmarks Nationalmuseums Center for Grønlandsforskning. Det opsamlede genstandsmateriale er indleveret ordnet og nummereret med lokalitets nr. til Qaanaaq Museum, og indgår således i dette museums samling. Leje af bolig B64 og båd i Qaanaaq er sket hos Tine Lisby, Svendborg.

Tak

Rekognoscering og feltarbejde er finansieret af Aase og Jørgen Münters fond, Japetus Steenstrups legat og Saxo Institutet ved Københavns Universitet. Vi er taknemmelige for denne støtte, som har gjort det muligt for os at udføre arbejdet i Avanersuaq/Thule i 2024. Vi takker også Qaanaaq kommunekontor, Avanersuup Katersugaasivia/Qaanaaq Museum for stor imødekommenhed og hjælpsomhed. Desuden tak til borgerne i Qaanaaq som har bistået os, særligt Kristian Eipe og Mads Fage Christoffersen.

Feltarbejdets forløb

- 23/7-28/7 klargøring af båd og udstyr til feltarbejde i Qaanaaq
- 29/7 bådrejse til pladsen Qorluulasupaluk og rekognoscering og analyse af denne
- 30/7-2/8 organisering og forberedelse af tur til Smith Sund og afventning af gode vejrforhold i Qaanaaq
- 3/8-7/8 bådrejse til Pikiuleq/Littleton Ø, Lifeboat Cove, Qallunalik/Polaris Peninsula, Nunauleq/Kap Alexander, Pitoraavik/Kap Chalon, Neqe og Kiatak/Northumberland Island
- 8/8-10/8 udpakning og bearbejdning af resultater fra foreløbigt feltarbejde i Qaanaaq
- 11/8-12/8 bådrejse til MacCormick Fjord med besøg på pladserne Siorartooq, Umiivik, Nuussuaq, Illupaluk
- 13/8-14/8 udpakning og bearbejdning af resultater i Qaanaaq
- 15/8-16/8 bådrejse til Qeqertarsuaq, Itilleq, Kangeq
- 17/8-27/8 nedpakning af båd og udstyr, dokumentation og bearbejdning af materiale, rapportskrivning i Qaanaaq
- 28/8-29/8 Mikkel hjemrejse til Danmark
- 7/9-8/9 Torben hjemrejse til Danmark

Resultater fra feltarbejde

Nr. 17-1051, Qorluulasupaluk/Kap Tyrconnel

Besøg på pladsen 29 juli, registrering af erosion og fundområder, opsamling af genstande i erosionszone samt vurdering af pladsen.

Bevaring: Der er monitoreret og opsamlet oldsager på pladsen siden 1991. Ved de første besøg indsamledes hovedparten af hele materialet, især de større stykker, som lå løst på klipperne i nedskridningszonen. De efterfølgende sæsoner samledes mindre stykker, men dog i betydeligt antal, især efter at Torben Diklev medbragte et lille håndsold med 2 mm net. Erosionen sker nok primært på grund af jordflydning og vinderosion i de østligste områder. De røde sandstensklipper under pladsens østlige områder synes rimelig bestandige og pladsen findes delvist på disse, mindst 3-4 m over dagligt havniveau.

Nedskridningszonen må betegnes som en bopladsflade med redskabsdebris og bevaret knogle, hvoraf nogle er subfossile. Fladen over skrænten har i dag kun ganske få steder hvor det er muligt at placere en bolig, da en skrænt hurtigt rejser sig til blokmark efter sandstensklipperne. Plane flader findes ca. over "knoglesektionen" og "værkstedet". Disse områder er i dag overvokset med vegetation af pil og revling som findes i et sediment fra sandstensklipperne med anslået dybde på 10-20 cm. Enkelte afblæsningflader findes ud mod klippekanten, hvori kan findes enkelte mikroafslag af mcq og killiaq. Langs hele den vestlige sektion af pladsen findes ingen flade tilbage hvorpå man kan have opholdt sig. Denne lavest beliggende del af pladsen synes at have været udsat for mest erosion, og det skønnes, at det hovedparten af pladsen her er borteroderet. Øst for "værkstedet" yderst på klippekanten ved den 6 m dybe kløft blev en kvart m² åben flade af ca. 5 cm tykkelse harpet/soldet. I alt fremkom 327 stk mikrobebris, 5 mikroflækker og en BLT. Det må således skønnes at der stadig er bevaring i pladsens østligste områder. Generelt må det dog konkluderes at pladsen er kraftigt eroderet som følge af haverosion og jordflydning.

Er Qorluulasupaluk en usædvanlig plads i forhold til dens størrelse, var det en samlingsplads i Inglefield bredning? De talrige genstande fundet på pladsen skyldes i høj grad de gentagne besøg fra museet, som har kunnet foretages grundet den relativt korte afstand dertil fra Qaanaaq (ca. 20 km). Især det store antal mikrobebris fra pladsen skal forklares med undersøgelsesmetoden, hvor et sold har været anvendt til erosionsjorden/kulturlaget. Denne intensive undersøgelsesmetode har ikke i samme grad været anvendt på andre pladser i det

indre Thuleområde. Pladsen har dog også ydet et meget stort antal større redskaber, dvs. afslag, flækker, forarbejdede og redskabstyper, samt et stort knoglemateriale. Disse genstande er opsamlet over en kyststrækning på ca. 100 meter. Pladsens er derfor særdeles stor, sammenlignet med andre pladser fra området. Derudover er der opsamlet genstande fra alle de tidlige Palæo-Inuit grupper (Saqqaq, Independence I, Præ-Dorset og Grønlandsk Dorset). Pladsen er derfor omfattende både i fysisk udstrækning, tid og antal genstande. Dette synes generelt at være usædvanligt for pladserne i Inglefield Bredning. Det må således skønnes at pladsen har været af stor vigtighed for Palæo-Inuit, særligt i Saqqaq kulturen.

Sæson: Få knogler fra gæs vidner om sommeranvendelse. Placeringen af pladsen på hjørnet af Bowdoin Fjord og Inglefield Bredning tyder på, at det kan have været sommertræk af havpattedyr som har været i fokus. Isen ligger indtil først i juli i den indre fjord, dvs. at der også kan have været iskantfangst fra pladsen i sommermånederne. Forårsfangst af sæler på havisen er også sandsynlig. Det synes således mest oplagt at forstå pladsen som en sommerboplads. Den endelige zoologiske gennemgang af knoglematerialet er dog endnu ikke udført, og flere årstidsindikatorer kan forventes at belyse pladsen.

Fund opsamlet på Qorluulasupaluk den 29. juli 2024.

Arbejde med sold under kulturlag på klippe

Pikiulersuaq/Littleton Ø, vestvendt bugt

4. august

På næs syd for lille bugt på vestsiden af Littleton Ø findes en rig recent boplads med teltringe og depoter, samt et større antal Thulekultur anlæg. Oven for dette findes et mindre plateau med tre cirkulære, lette fordybninger ca. 2 m. i diameter med enkelte teltsten. Undergrunden i rydningen er sammenpresset og derfor ikke drænet, men bevokset. Der gjordes ingen genstandsfund i eller omkring ruinerne som kunne datere disse relativt. Det er muligt at disse ruiner kan repræsentere Palæo-Inuit snehuse, som følge af deres størrelser, udformning og placering højt i terræn nær en skrænt, men dette kan ikke bekræftes med fund. Ruinerne kan også repræsentere snehuse fra Thulekultur.

Littleton Ø. Mindre rydning med mulig teltring og depot.

Nr. 17-1245. Sydvestnæsset, Lifeboat Cove

4. august

Sydvestnæsset (ikke godkendt/accepteret stednavn) er det næs, som afslutter Lifeboat Coves sydkyst. Det peger vestover direkte mod nordspidsen af Littleton Ø. På selve næsset findes gode landgangsmuligheder. Ca. 5-8 moh findes her en Thulekultur plads med et stort antal anlæg, uden spor af ældre perioder. Oven for næsset, over en skrånende og klippefuld blokmark, findes ved ca. 30-40 moh (anslået) et plateau op mod en lodret klippe. Fra plateauet er udsigt ca. 200 grader ud mod sundet mellem Sydvestnæsset og Littleton Ø samt over Lifeboat Cove. På dette plateau findes flere ældre anlæg, og en del Palæo-Inuit stenredskaber.

Genstandsfund fra Sydvestnæsset område A

Anlæg 1

Mindre, mulig læmur af 4 rejste sten i tilknytning til rektangulært, gruset fundament/rydning med en enkel central flise. Ca. 3x3,5 m. I anlægget er opsamlet et flækkefragment af blå mcq og flere killiaqafslag. Bag dette anlæg, mod klippen, findes ca. 40 cm høj jordfast blok af sten med et større antal killiaqafslag foran. Stenen tolkes som sæde for en person ved en

killiaqhuggeplads. Det formodentlig rektangulære teltfundament kan tolkes som Sen Dorset. Dog usikkert.

N: 78 22`2.22852 W: 72 45`46.1106

Anlæg 1, udsigt vestover mod Littleton Ø

Anlæg 2

Stor kraftigt bygget, oval teltring/konstruktion. Korpus- til hovedstore sten i periferi i op til 2 skifter. 3,5x2 m indvendigt mål. Ca. 10 m øst for anlæg 1. Ingen briks eller centrale fliser. Længderetning N-S parallelt med kystlinie. Anlægget er ikke typisk for Thulekultur, men er kraftigere bygget end det ses for tidlig Palæo-Inuit. Muligvis et Sen Dorset hus, eller evt. tidlig Thule.

N: 78 22`1.77564 W: 72 45.70956

Anlæg 2

Anlæg 3

Forstyrret, formodet midtergangskonstruktion med teltring 2x3 m. Centralt i midtergang fund af fin trekantet endeskraber af translucent mcq/kvartsit af klar Saqqaq type. Desuden 1 killiaqafslag centralt i anlægget. Anlægget findes ca. 5 m. syd for anlæg 2.

N: 78 22`1.78644 W: 72 45`45.1956

Anlæg 3. Littleton Ø i baggrunden

Anlæg 4

Fundtom rydning i rullesten med mulig teltring. Cirkulært ca. 2 m. Findes c. 10 m. sydvest for anlæg 3.

N: 78 22`1.7256 W: 72 45`45.80568

Anlæg 5

Rydning i rullestenterrasse på ca. 3,5x2,5 med 3 centrale sten, men ingen midtergang. Fund af ca. 10 killiaqafslag samt 4 mcq afslag. Anlæg findes ca. 50 meter sydvest for øvrige anlæg og på et ca. 5 m. højere plateau. En hovedstor sten er rejst på kanten af rydning ved formodet teltring, ligner en markering/varde som kan have stået siden anvendelsen.

Bifaciale killiaqafslag med slebne platformkanter, som er typiske for Saqqaq teknologi.

N: 78 22`1.77564 W: 72 45` .70956

Anlæg 5, rydning med rejst sten i periferi.

Anlæg 6

Rydning med fund af stort killaqafslag. Ca. 5 meter vest for anlæg 1.

N: 78 22`2.23536 W: 72 45`45.93996

Område A, anlægsområde 6

Sydvestnæsset. Område B

Plateau beliggende på nordøstkysten af Sydvestnæsset ud mod Lifeboat Cove. En enligt beliggende, diffus midtergang på grusplateau ca. 20 moh. 3x2 m. Ingen genstandsfund.

N: 78 22`4.48464 W: 72 45`34.40592

Område B med anlæg 1. Udsigt mod Lifeboat Cove

Sydvestnæsset. Område C

Plateau med strandterrasse af rullesten beliggende på nordøstkysten af Sydvestnæsset ud mod Lifeboat Cove, ca. 30 moh. 3 ruiner af midtergangskonstruktion findes her, ca. 3x2 m. Rydninger med midtergange og/eller lodretstående, centrale stenfliser. Fund af killiaqafslag i alle ruiner. Særlig anlæg 3 havde en del killiaqafslag og redskaber, hvoraf nogle blev medtaget bl.a. et knækket knivblad og et knækket våbenblad. Tolkning er at der er tale om tre samtidige boliger dateret til Saqqaq kultur.

Anlæg 1: N: 78 22'3.05688 W: 72 45'20.82312

Anlæg 2: N: 78 22'3.10548 W: 72 45'21.3984

Anlæg 3: N: 78 22'3.10224 W: 72 45'22.58064

Område C, Plateau med tre rydninger/ruiner og en del redskabsfund i ruiner

Sydvestnæsset, område C

Sydvestnæsset, Område D

Plateau ca. 100 meter sydøst for område C, ca. 30 moh. Enkelt ruin beliggende som rydning i rullestensplateau/strandterrasse, 3x2 m. Fund af 1 killiaqafslag

N: 78 22'3.80604 W: 72 45'8.4834

Sydvestnæsset område D. Enligt beliggende ruin i rydning. Udsigt mod Ellesmere Island

Sydvestnæsset, Område E

Pladsen er beliggende på den inderste del af Sydvestnæsset, på overgangen til bunden af Lifeboat Cove og et fladere indlandslandskab. Let skrånende grusplateau af barnehåndstore sten, ca. 20-25 moh. Aktivitet fra både Thulekultur og Palæo-Inuit på pladsen. Nyere Thulekultur depot med rensdyrgevir som markering samt stor teltring + div andre anlæg. Sandsynligvis brugt som plads med adgang til indlandet. 2 Palæo-Inuit midtergange. Neden for de to midtergange findes 3 cirkulære rydninger, ca. 2 m. i diameter, med lette fordybninger i gruset og teltsten omkring. Ingen fund. Samme type som beskrevet fra Littleton Ø. Datering uvis. Oven for midtergange findes 2 vage rydninger, som evt. kan være boligruiner. Ingen fund i disse.

Anlæg 1. Palæo-Inuit midtergang, 2.5x4 m. Fund af 2 hvide mcq afslag.

N: 78 22'0.448504 W: 72 43'45.52248

Anlæg 2. Sandsynlig midtergang og rydning, 3x2 m. Ingen fund.

N: 78 22'0.93216 W: 72 43'45.2496

Sydvestnæsset Område E. Anlæg 1

Sydvestnæsset Område E, den centrale del af pladsen.

Sydvestnæsset, område E. Cirkulær rydning med teltsten. Ingen genstande som kan sandsynliggøre en datering.

17-1251, Lifeboat Cove Syd

Besøg på den tidligere registrerede og opmålte plads. Pladsen har et langhus fra Sen Dorset kultur. Den vestlige del af terrassen samt blokmarken har et righoldigt inventar af redskaber og afslag spredt ud over fladen samt flere Palæo-Inuit boliganlæg/ruiner. Pladsen giver som følge af sin store udstrækning, de mange fund samt boligrüiner indtryk af at være en særdeles vigtig lokalitet, og en samlingsplads fra flere perioder. På de lavere områder af pladsen findes Thulekultur teltringe, og i blokmarken findes store sandsynligvis også Thulekultur depoter. Dvs. Thulekulturen har genbrugt og omlagt tidligere anlæg og strukturer. Generelt er der ikke opsamlet genstande fra pladsen på denne rekognoscering. En enkelt pilespids af gråhvid mcq med skudskade, knækket spids, er medtaget fra område ved stort depot i blokmarken. Stykket er lagt i udstillingen i Qaanaaq Museum.

Position på opsamlet pilespids: N: 78 22'18.2946 W: 72 42'23.40756

Lifeboat Cove Syd. Sen Dorset langhus med Palæo-Inuit plads i baggrunden. TD og Kristian Eipe på foto.

17-1205, Qallunalik/Polaris Peninsula

Qallunalik blev besøgt for at se på allerede kendte og registrerede pladser. Vi gik fra nordvestspidsen til Sen Dorset pladsen, Polaris Site, ca. midt på halvøens nordkyst.

To ikke registrerede Palæo-Inuit anlæg blev beskrevet. Generelt fandtes ingen tidlig Palæo-Inuit anlæg under c. 15 moh, og de ældste synes også at være de højest beliggende på halvøen, hvilket må skyldes landhævning.

Anlæg A.

Nordvest for Polaris Site findes på strandterrassen ned mod den nordvendte kyst, en diffus midtergang, ca. 3x2 m. I strukturen fandtes mcq afslag af blågrå flint, desuden et fedstensskår fra et kar. Mod havet, foran strukturen fandtes en hel mikroflække af blågrå mcq med baseretouch. Typisk for Grønlandsk Dorset.

N: 78 22'51.43296 W: 72 42'9.07056, ca. 15 moh.

Qallunalik, boligruin anlæg A. og T. Diklev

Anlæg B.

Findes på toppen ("sadlen") af halvøen c. 25 moh med udsigt til begge sider, dvs. mod Lifeboat Cove i syd og Hatherton Bugt i nord. Stor diffus teltring, ca. 3x4 m med firkantet, centralt ildsted fyldt med håndstore sten, ca. 0.5x0.5 m stort. Nogen havde opsamlet et stort antal killiaq afslag og lagt dem på gruset ca. 3 m nord for strukturen. Dog fandtes stadig en del afslag af killiaq i anlægget samt enkelte afslag af blå mcq. En kile/"pièce écaillé" af killiaq blev fundet som eneste redskab lige uden for anlæggets sø-hjørne. Sandsynligvis til flækning af drivtræ. Datering til Saqqaqkultur ud fra redskaber, beliggenhed og arkitektur.

N: 78 22'47.6634 W: 72 42'19.94112

Qallunalik, teltring anlæg B. SV-Næsset, Littleton Ø og holm samt Ellesmere Island i baggrunden.

Qallunalik, boxildsted anlæg B

Qallunalik, tidligere opsamlede killiaq afslag ved anlæg B

17-1204, Nunauleq/Kap Alexander

På strandterrasse ca. 15 moh, på sadel ved klippenæs genfandtes Sen Dorset anlæg registreret og tegnet af Torben Diklev. På samme strandterrasse, (mod sydøst), fandtes let fordybede ovale rydninger som formodes at være Palæo-Inuit boligtomter. Der fandtes mikroafslag af både flint og killiaq lige syd for den vestligste af disse samt et lille mcq afslag i selve tomten. TD har tidligere fundet killiaqafslag på terrassen. Der fandtes killiaqafslag umiddelbart syd for Sen Dorset anlægget, og her er tidligere fundet et våbenblad af killiaq, typisk for Saqqaq (TD). Mest sandsynligt er det at Sen Dorset anlægget er anlagt nær eller på ruin fra Saqqaqkultur. Desuden at de to boligruiner tilsvarende er Saqqaq.

Anlæg 1.

Sen Dorset midtergang af trekanttype (Darwent xx), se Sørensen & Diklev in press.

N: 78 8'41.36136   W: 72 49'57.7182

Anlæg 2.

Oval rydning ca. 3x2 m, med teltsten. Tidlig Palæo-Inuit.

N: 78 8'41.32068   W: 72 49'57.7182

Anlæg 3.

Oval rydning, ca. 3x2 m, med teltsten. Tidlig Palæo-Inuit.

N: 78 8'41.3736   W: 72 49'54.53004.

Nunauleq. Strandterrasse med Palæo-Inuit anlæg. Set mod øst og Storm Gletsjer. MS

17-1018, Pitoraavik

M. Sørensen blev sat i land ved Pitoraavik for at undersøge den geologiske forekomst af en killiaqlignende bjergart som tidligere er beskrevet herfra af Diklev og Madsen (1992). Forekomsten findes i et elvudløb hvor skifre og basaltlag møder hinanden og eroderes i munden i elvudløbet. Ved besøget blev den østlige side af geologien ved elven undersøgt da der her fandtes et tydeligt kontaktområde. Løse blokke fra elverosionen såvel som prøver fra den geologiske lagfølge blev testet for muslet brud. De undersøgte stentyper var generelt mere grovkornede, dvs. ikke mikrokrySTALLINSKE, og svarer dermed ikke til killiaqmaterialerne, som findes på Palæo-Inuit pladserne. Det er ikke usandsynligt, at der inden for den samme geologi et sted i det lokale område, findes en mere finkrySTALLINSK, kontaktomdannet killiaq, som svarer til den forhistorisk benyttede.

Pitoraavik. Skiferlag overlejret af basalt.

Neqe

Vi gik ikke i land ved Neqe. TD har tidligere rekognosceret pladsen uden at kunne finde tegn på Palæo-Inuit. Fra bådene ud for Neqe så vi ind på pladsen og kunne iagttage to historiske, træbyggede huse uden døre og vinduer, stående i elvlejet på græsgrøn tørvejord. Det meste af den historiske plads var dog borteroderet af elven, som tilsyneladende er blevet kraftigere. På begge sider af elvlejet rejser kysten sig til klipper/skrånende ned i havet uden muligheder for bosættelse. Ingen hævede strandterrasser kunne iagttages. Det synes umiddelbart meget lidt sandsynligt at kunne finde Palæo-Inuit på denne plads. Derudover findes pladsen ikke i forbindelse med en polynyedannelse. Hvalros er historisk blevet jagtet herfra ved slædetransporter til iskanter i Murchinson Sund, samt ved tyndisfangst i tidligt forår.

Pladsen Neqe.

17-1168, Upernavigsuaq (Det store forårssted)

Næsset Upernavigsuaq, på nordvesthjørnet af øen Kiatak, blev rekognosceret fra østvigen til dens nord og vestkyst. Strandterrasser blev afsøgt for anlæg af Palæo-Inuit type på næsset. Ingen tydelige midtergange eller boxildsteder blev fundet, og heller ingen stenredskaber. Der findes et utal af depoter, teltringe, andre anlæg og rydninger fra Thulekultur (TK) i rullestenstrandene på vestkysten af næsset. Pladsen vidner generelt om en enorm aktivitet fra Thulekultur, og anlæg (teltringe) viser, at der må være tale om forårsisfangst (som navnet siger) på havpattedyr, der har kunnet deponeres i rigelige mængder på pladsen (store depoter). I forbindelse med nogle søer centralt på halvøen findes et antal højere beliggende grusterrasser, som ville være ideelle for Palæo-Inuit bosættelse, men heller ikke her fandt vi tegn på dette. Her fandtes dog to legehuse/miniaturehuse fra Thulekultur.

Til trods for pladsens perfekte beliggenhed ud til et stort forårspolynye og Thulekulturens massive anvendelse af pladsen som forårssamlingsplads lykkedes det os ikke at finde sikre tegn på Palæo-Inuitisk bosættelse. Med mindre pladsen har været udsat for kraftig erosion, hvilket ikke umiddelbart kunne konstateres, eller vi har overset anlæg/boliger fra Palæo-Inuit i rullestensstrandene, må vi konstatere at pladsen øjensynligt ikke har været benyttet af Palæo-Inuit.

Upernavigsuaq. Vestlige rullestensterrasse med teltring fra Thulekultur.

Siorartooq

11 august

Rekognoscering på vestsiden af elvlejet ved Siorartooq. På stedet findes to hytter, samt hunde bundet, dvs. pladsen er stadig i brug. Pladsen findes i selve det gamle elvleje. Ved de to hytter findes en kraftig grøn græsvegetation i et nyere kulturlag. Bag hytterne i elvlejet findes mange relativt store stenbyggede depoter. Lang kysten mod vest findes flere store Thulekultur teltringe, her ses også nogen erosion af kysten.

De gamle strandterrasser bag elvlejet på vestsiden af elven blev rekognosceret, ligeledes området fra elven og ud til fjeldet ved Inartalik, hvor stranden ophører. En god del Thule teltringe blev iagttaget, heriblandt flere som fandtes vestligst helt op til fjeldet, enkelte med hvalrosknogler/-kranier i. Ingen sikre spor efter Palæo-Inuit bosættelse kunne registreres.

Siorartooq. Recent plads med fangsthytter på østside af elv.

Siorartooq Vestligste terrasse, Teltring Thulekultur. Murchison Sund med Herbert Ø og Kiatak i baggrunden.

17-1060, Ivnartalik/Ivnarmiut (det stejle sted/folkene på det stejle sted) /Kap Cleveland

Det var planlagt at rekognoscere Ivnartalik, men pga. dønninger og dårlige landgangsmuligheder lykkedes det ikke. I stedet blev lokaliteten beset fra båden. Pladsen findes på en stejl klippe på næsset mellem MacCormick Fjord og Murchinson Sund. Nogle få Thule vintertørvehuse findes på pladsen, der ses som et grønt plateau på fjeldet. Foran denne findes et mindre plateau som muligvis kan have Palæo-Inuit bosættelses anlæg. Stedet er dog både udsat og relativt svært tilgængeligt. Lokaliteten minder noget om lokaliteten og pladsen Kangeq på sydsiden af Inglefield Bredning, ved munden af Olrik Fjord.

Ivnartalik/Ivnarmiut/Kap Cleveland. Thule vintertørvehuse på det stejle næs mellem MacCormick Fjord og Murchinson Sund.

Umiivik

Næs ved elvleje. I elvlejet findes en hytte, som er under tilsanding fra elven. En serie gamle strandterrasser nordøst for elvlejet, som burde være ideelle for bosættelse blev undersøgt. Højde over havet vurderes 5-10 m. Der fandtes flere fine Thulekultur boliganlæg og depoter yderst på strandterrasser. Mange fliser i undergrunden har resulteret i fliselægninger af brikse i Thulekultur telte, men fliserne forvirrer også rekognoscering efter Palæo-Inuit. En række varder på 2. strandterrasse er sandsynligvis europæiske konstruktioner. Ingen sikre fund af Palæo-Inuit bosættelse.

N: 77 41'11.27256 W:70 37'10.52508

Umiivik. Strandterrasse med anlæg fra Thulekultur. Set mod sø.

Nuussuaq (stort næs) i Ilerlassuaq/MacCormick Fjord

Næs med elvudløb findes centralt på nordkysten af fjorden. Den vestlige del af kysten fra elven blev rekognosceret. Området har en lavere strandterrasse samt derefter en kystskrænt, som er let eroderet mod havet. Neden for kystskrænten findes nyere Inuit lejrpladser med teltringe og

en del udstyr, træstager og paller til brikse, depoter, laksegarn, etc. På kystskrænten og på blokmarken over denne findes enkelte ældre teltringe samt mange depoter især langs kystskrænten, ca. 8 moh. Flere er markerede med varder/rejste sten. Ingen fund af sikre Palæo-Inuit anlæg eller redskaber.

N: 77 40'21.21528 W: 70 3'33.33852

Illupaluk (lille hus) ved munden af Five Glacier Dal

På nordsiden af elvleje ind mod sidefjorden til Sun Gletscher findes lille plads på næs ud i fjorden. To ruiner af små Thulekultur tørvehuse findes her i tidligere udløb fra elv. Derudover en nedre strandterrasse med en forholdsvis stor recent sommerplads, som stadig er i brug bl.a. i forbindelse med fiskeri af fjeldørred. Flere velbyggede teltringe med brikse af paller og krydsfiner, narhvalknogler, laksegarn og depoter findes. Mange omlægninger af sten på terrasse, bl.a. haresnaregærde og navneskrivning. Desuden ses indsamlinger af hvide kvartssten, nok i forbindelse med børns leg. Næsset og den nordlige del af området frem til elven rekognosceredes, uden at Palæo-Inuit anlæg blev iagttaget. Vi havde selv en solid fangst af fjeldørred på pladsen med laksegarn, 36 inden for få timer.

Qeqertarsuaq (den store ø)/Herbert Ø

Landgang ved bygden og besøg i denne. Enkelte huse er stadig i brug. Rekognoscering fra bygden langs kysten mod øst. Området består af et forholdsvis lavt forland med næs, klipper og strandterrasser. Dette skråner jævnt op mod fjeldet, som rejser sig stejlt som en klippeskrænt op til 800 meter. Kysten og omtrent 100 meter ind på forlandet er undersøgt.

Qeqertarsuaq. Den forladte bygd.

Anlæg 1.

Boxildsted med kantstillede fliser fundet på nederste gamle strandterrasse, ca. 5 moh. Fund af distalt mikroflekkefragment af blågrå flint nær boxildsted.

N: 77 25'20.36964 W: 70 6'53.34876

Anlæg 1. Boxildsted, fund af mikroflække ved anlæg. Set mod nord over Murchison Sund.

Anlæg 2.

Stor og velbygget midtergang med solid teltring, ca. 4x3 m. Findes på 1. gamle strandterrasse lige bag kystklippe bag lille klippenes. En sti går gennem anlægget. Ingen genstandsfundfund. Ca. 8 moh.

N: 77 25'19.04448   W: 70 5'43.68264

Qeqertarsuaq. Anlæg 2. Midtergang og teltring bag kystklippe. Bemærk sti som går gennem anlægget. Set mod NØ.

Anlæg 3.

Halvcirkel af ca. hovedstore sten på ca. 4. gamle strandterrasse. Central pilevækst. Fund af 1 killiaqafslag i anlæg. 3-4 mulige tilsvarende anlæg på samme strandterrasse. 12 moh.

N: 77 25'18.09336 W: 70 5'42.19296

Qeqertarsuaq. Anlæg 3, samt evt. flere tilsvarende anlæg på samme strandterrasse. Set mod vest.

Anlæg 4.

Løsfund af blokfragment af sort killiaq på strandterrasse over kystklipper. Flere mulige, forstyrrede anlæg findes på terrassen.

N: 77 25'7.61664   W: 70 4'5.38032

Qeqertarsuaq. Anlæg 4, strandterrasse med et Palæo-Inuit løsfund. Set mod vest.

Anlæg 5.

Løsfund fra nederste, eroderede strandterrasse, kun ca. 10 meter fra nuværende kystzone, ca. 4 moh havet. Findes på et fladt forland med mange anlæg fra historisk tid og Thulekultur.

N: 77 24'59.29668 W: 70 3'19.74456

Qeqertarsuaq. Nederste eroderede strandterrasse ved klipper. Løsfund af mcq afslag. Set mod øst.

Anlæg 6.

Løsfund fra nordøstligste næs, lige syd for lille vig med eroderede kystklipper. Næsset har mange klipper med grusflader i mellem. Ca. 10 moh. Sort killiaqafslag med sleben platformkant typisk for Saqqaq. C. 3 m. øst for fund findes en mulig boligruin af store fliser/teltsten? på grusflade, ca. 2 m. diameter.

N: 77 24'35.40204 W: 70 2'16.12824

Qeqertarsuaq. Anlæg 6. Fund af killiaqafslag samt muligt anlæg.

Anlæg 7.

Velbygget oval teltring findes orienteret på langs af ca. 3. strandterrasse, ca. 20 moh. Måler ca. 3x2 m. og har en enkelt pilebusk, men ingen anlægssten centralt. Nordøstligste næs af Qerqertarsuaq. Fund af killiaqafslag med slebet platformkant ved indgangen i teltringen. Afslag typisk for Saqqaq.

N: 77 24. '33.12756   W: 70 '16.6128

Qerqertarsuaq, Anlæg 7. Teltring med fund af killiaqafslag, udsigt mod Qaanaaq og Inglefield Bredning.

Qeqertarsuaq. Palæo-Inuit litiske genstande opsamlet fra anlæg.

Itilleq (overgangssted)

Vi rekognoscerede kysten på østsiden af Politikens Bræ på begge side af elven og elvlejet, som løber ud her. Vi overnattede i fangsthytte på stedet. Umiddelbart på vestsiden af elven findes Thulekultur plads med teltringe, depoter og mange knogler spredt mellem anlæg på grusfladen. Også i elvlejet findes mange anlæg, især store depoter. Vest for elvlejet findes nogen erosion af kysten, fladen består her mest af flydejord med stenblokke. Bag denne findes ved fangsthytte en gammel strandterrasse af grus og mindre rullesten. På denne findes en enkel cirkulær 2 m. bred enligt beliggende teltring der muligvis er fra Palæo-Inuit. Denne er fremstillet af flade teltsten, mindre end dem som anvendes af Thulekultur. Strandterrasse og område på begge sider af elven afsøgte, uden at vi var i stand til at erkende sikre Palæo-Inuit anlæg eller redskaber.

Anlæg 1

Mulig Palæo-Inuit teltring. 2 m diameter, på strandterrasse umiddelbart sydøst for fangsthytte. Ca. 15 moh.

N: 77 13'37.18812 W: 69 26'6.48708

Itilleq. Anlæg 1, mulig Palæo-Inuit teltring. Foto mod nordvest over Inglefield Bredning mod Murchison Sund med Qeqertarsuaq til venstre i baggrunden.

Kangeq (17-1270)

Pladsen findes ved fangsthytte på næsset mellem Olrik Fjord og Inglefield Bredning. Lokaliteten udgør det eneste sted med mulighed at komme til land langs denne kyst, idet fjeldsider på begge sider rejser sig stejlt fra havniveau. En smal rullestensstrand umiddelbart syd for hytten muliggør landing med båd. Det lille næs er af sandsten og konglomerat af sandsten med granit og kvarts rullesten ("pudding stone"). Fra den bratte fjeldskråning umiddelbart bag næsset eroderer sandstensblokken ned over næsset. På små grusplateauer mellem sandstensblokke findes, når de er eroderet, enkelte afslag af mcq og killiaq. Derudover ses enkelte teltringe typisk for Thulekultur, og nyere tid. Fangsthytten er dramatisk placeret yderst på næsset fastspændt til klippen med reb. Umiddelbart foran og til dels under hytten findes et kulturlag fra alle perioder. Den fortsatte erosion har nået dette kulturlag, som nu falder i havet. Laget er næppe tykkere end 10-15 cm. I laget findes både dele af konserverdåser, patroner, knogler samt en del afslag, primært af killiaq. TD opsamlede her et udvalg, blandt andet to forarbejdede til bifaciale blade af killiaq. Tydeligvis Saqqaqkultur tilstede. Pladsen er af tidligere registreret og afsøgt. Der er således tale om opsamling af erosionstruede genstande, som supplerer tidligere iagttagelser.

Kangeq set fra syd.

Anlæg 1

Kulturlag beliggende yderst på næsset umiddelbart foran fangsthytte. Laget er ca. 3x3 meter stort med en anslået tykkelse på 10-15 cm. Fra laget er opsamlet afslag og redskabsmateriale af killiaq fra Saqqaqkultur.

N: 77 16'34.8808   W: 69 5'43.50.156

Kangeq. Eroderet og opblandet kulturlag med Palæo-Inuit redskaber foran fangsthytte.

Kangeq. Afslag og redskaber opsamlet på lokaliteten, primært Anlæg 1.

Sammenfatning

I alt 16 lokaliteter blev besøgt og undersøgt for Palæo-Inuit tilstedeværelse. Neqi og Ivnartalik blev beset fra båd. Af disse er 11 lokaliteter ikke tidligere blevet undersøgt (eller kun meget sporadisk) med dette specifikke formål for øje (vestvendt bugt ved Littleton Ø, Sydvestnæsset, Tigssarfik/Sutherland Ø syd for Nunauleq/Kap Alexander, Upernavigsuaq, Siorartooq, Umiivik, Nuussuaq, Illupaluk, Qeqertarsuaq, Itilleq). På to af disse lokaliteter, ved Sydvestnæsset i Lifeboat Cove og øst for Qeqertarsuaq bygd, lykkedes det at finde flere "nye" pladser og områder med sikre spor af Palæo-Inuit bosættelse og tilstedeværelse. Disse fund er vigtige i forhold til at kunne fortsætte undersøgelserne af Thuleområdets tidligste bosættelse. De besøgte lokaliteter, hvor der ikke kunne findes spor af sikre ruiner eller genstande fra Palæo-Inuit perioder, er tilsvarende vigtige for forståelsen af bosættelsen, idet vi kan konstatere at disse lokaliteter ikke gemmer på ny substantiel viden om området. Det er her vigtigt at slå fast, at manglen på sikker viden om Palæo-Inuit tilstedeværelse ikke kan tolkes som en generel mangel på forhistorisk tilstedeværelse ("absence of evidence is not evidence of absence!"). Som arkæologer kan vi have overset en bosættelse af flere grunde (tørve- eller lichendække, genbrug af teltsten i senere perioder, kyst- eller elverosion af bopladser), visse Palæo-Inuit bosættelsesformer kan også være svære eller umulige at opdage i dag (e.g., snehuse, teltning på fastis) og gentagen brug af den samme plads og teltring kan skjule mange bosættelser (palimpsest). Ved analyse af områdets forhistorie er det således primært muligt at slutte konkluderende ud fra tilstedeværelse af fund, og kun sekundært ud fra manglende tilstedeværelse af genstands- og bosættelsesfund.

Fundmaterialet er domineret af killiaqafslag, som typisk er fra bifacial tilhugning og har en karakteristisk slibning af platformkanten. Både valget af råmateriale og slibning er typisk for Saqqaqkulturen. Enkelte smalle mikrofælcker af varmebandlet blågrå mcq af kvalitet fra den Ellesmeriske Foldekæde er fundet, hvilket primært er typisk for Dorsetkulturen.

Ud fra fundmaterialet er det således tydeligt at de fleste af de registrerede ruiner på feltarbejdet skal associeres med Saqqaqkulturen.

Palæo-Inuit ruintyperne dokumenteret i feltarbejdet er alle typiske for perioden, nemlig midtergangskonstruktioner med og uden oval teltring, ovale og runde teltringe samt boxildsteder med og uden lodrette fliser. To typer af ruiner er mulige Palæo-Inuit, men hidtil ikke beskrevne for perioden. Det drejer sig om en usædvanlig kraftig oval teltring/telthus uden midtergang eller

centrale konstruktioner, Anlæg 2, område A ved Sydvestnæsset. I denne fandtes centralt et enkelt killiaqafslag, men dette kan dog hidrøre fra en anden ruin på samme plateau. Den ovale form og placering på langs af strandterrasse samt placeringen ca. 30 moh sandsynliggør at denne er fra en Palæo-Inuit periode, evt. Sen Dorset. Den anden type findes som cirkulære rydninger og lette fordybninger, 2 m. i diameter, med enkelte teltsten. Disse blev iagttaget henholdsvis på Littleton Ø og på Sydvestnæsset område E. Til trods for afsøgning af disse ruiner er det ikke lykkedes at finde genstande, der kan datere disse til en bestemt tidsperiode. Der er muligvis tale om snehuse/telte fra enten Palæo-Inuit eller tidlig Thulekultur.

Der synes i rekognosceringen at være en sammenhæng mellem fund på de højere strandterrasser i det rekognoscerede område (f.eks. ved Qeqertarsuaq og Sydvestnæsset) og Saqqaqkultur, hvorimod der i de lavereliggende ruiner og ruinområder under erosion (Qeqertarsuaq) typisk er fundet redskaber af blågrå mcq, som i Thuleområdet typisk er anvendt af Dorsetkulturen, dvs. en datering til 1 årtusind f.v.t. (Gr. Dorset). Sammenhængen må skyldes isostasi/landhævning i 3-2 årtusind f.v.t. samt nyere havstigninger eller begyndende landsænkning. Der skal dog flere arkæologiske og geologiske/geografiske undersøgelser til for at kunne afgøre dette.

Samlet set kan de nye undersøgelser generelt bekræfte et spredt bosættelsesmønster i det centrale Thuleområde, dvs. langs Murchison Sund og Inglefield Bredning, uden store koncentrationer af bosættelser, som det eksempelvis ses i Nordøstgrønland eller i Smith Sund i Inglefield Land, hvor store primære polynyer findes. Det måske væsentligste område beskrevet i feltarbejdet 2024, er nordkysten af det østligste næs af Qeqertarsuaq/Herbert Ø. Her viser sig spredt tilstedeværelse af enkeltliggende Palæo-Inuit boligstrukturer med mulighed for op til tre samtidige ruiner. En sådan bosættelse kan ikke beskrives som en væsentlig samlingsplads, men må snarere tolkes som en plads/område benyttet af enlige, evt. flere, familiegrupper, eksempelvis i løbet af foråret, som det også er sket i Thulekulturen og op til i dag. Trods tidligere reservationer i forhold til at kunne slutte ud fra fravær af bosættelse, synes det dog bemærkelsesværdigt, at der hverken på Siorartooq eller Upernavigsuaq kunne registreres fund fra Palæo-Inuit perioder. Begge pladser findes i forbindelse med store sekundære polynier og begge pladser har mange teltringe og depoter fra Thulekultur. Særligt Upernavigsuaq synes at have karakter af en decideret samlingsplads i Thulekulturen.

Således peger undersøgelserne i 2024 på, at Palæo-Inuit bosættelse har været spredt ud på mange pladser i det centrale Thuleområde, og at bosættelsen generelt er foregået i

familiegrupper, med en enkelt eller ganske få ruiner på de enkelte pladser. Flere pladser ser til gengæld ud til at have gentagen bosættelse fra flere perioder, som det eksempelvis kan konstateres på Qorlulusupaluk ud fra genstandsmaterialet. Samtidigt synes det ud fra typologiske og teknologiske aspekter at fremgå, at de fleste ruiner og fund afspejler Saqqaqkulturens bosættelse. Det synes derfor rimeligt at antage at netop Saqqaqkulturen er den Palæo-Inuit gruppe som har haft den mest intensive bosættelse i det indre Thuleområde. Det må dog også bemærkes, at Saqqaq af alle kulturer har den potentielt længste bosættelsesperiode i Thuleområdet (c. 2500 – 800 f.v.t.).

English summary

This report concerns an archaeological survey carried out during the summer of 2024, from July 23 through August 28, by archaeologists Torben Diklev (former curator of the Qaanaaq Museum) and Mikkel Sørensen (associate professor at the Saxo Institute, University of Copenhagen). The goal of the survey was to locate, analyse, and document Paleo-Inuit habitations in the Thule region, to analyse further the first peopling of the Thule region/northwest Greenland. During the fieldwork, we succeeded in surveying sites in the outer areas of Inglefield Bredning/Hvalsund and Murchinson Sund, at the Island of Kiatak/Northumberland Island, at Qeqertarsuaq/Herbert Island and the promontories on Prudhoe Land.

16 sites/areas have been surveyed. Two of these, Neqe and Ivnartalik, were, for different reasons, recorded from the boat. 11 of the 16 sites have not earlier, or only very sporadically, been surveyed for Paleo-Inuit habitation (The western bay of Littleton Island, Sydvestnæsset, Tigssarfik/Sutherland Ø South of Nunauleq/Kap Alexander, Upernavigsuaq, Siorartooq, Umiivik, Nuussuaq, Illupaluk, Qeqertarsuaq, Itilleq). In 2 of these areas, Sydvestnæsset and Qeqertarsuaq, we found “new” sites and features with certain activities of Paleo-Inuit.

The find material is dominated by lithic flakes and debris made from killiaq raw materials. This flake material typically derives from bifacial reduction processes producing sharp hunting/weapon tools. Characteristically, this killiaq flake material shows ground or abraded platform remnants. This type of raw material and technology is typical of the Saqqaq group. A few narrow heat-treated microblades of blue-grey mcq from the Ellesmerian Folding chain were recorded. These are typical of the Dorset technological tradition. We can conclude that most recorded artefact material is associated with the Saqqaq culture.

Photos have documented sites, features, and artefacts. Collected artefacts have been site and ruin numbered. All collected material is filed and stored at the Qaanaaq Museum.

The recorded types of Paleo-Inuit features are midpassage features with or without tent rings, oval and round tent rings, and box hearths with and without vertically placed flagstones. Of possible Paleo-Inuit origin are two untypical ruin features, a solidly built tent ring/tent house construction without central construction (area A, feature 1 at Sydvestnæsset). In this ruin a single killiaq flake was recorded, however, this could have come from a nearby Saqqaq

habitation feature. The location at c 30 masl, the oval outline, and the position lengthwise on the beach ridge suggest Paleo-Inuit origin, e.g., Late Dorset affiliation of the ruin. Another undefined feature type is circular, slightly sunken/compressed clearings in the terrain, ca 2 m in diameter, with a few possible tent stones. This feature type was recorded in the Smith Sound region in Littleton Island and at Sydvestnæsset area E. No artefacts are recorded from the features. These features might represent snow houses from either Paleo-Inuit or early Thule Culture.

The recorded features' differing height above sea level relates to their cultural attribution. At Sydvestnæsset and Qeqertasuaq features from the Saqqaq culture are located at higher elevations than features from the Dorset culture found near today's beaches and exposed to sea erosion. This inference can be explained by the isostatic rebound during the 3-2 millennia BC, and a recent erosion due to ongoing eustatic processes.

The 2024 survey confirms a sporadic Paleo-Inuit habitation pattern for the central Thule region, without concentrations and large aggregation sites, and a habitation spread out along the coasts of Murchinson Sound and Inglefield Bay. Sites are typically described with up to three light ruin features (tent rings) and only a few finds, placed on the same beach terrace with an internal distance that suggests synchrony. Such site layouts are likely the remains of a few families staying at a site for a relatively short time.

At several sites, we have recorded the presence of several Paleo-Inuit groups, e.g., at Qorluulasupaluk, suggesting that sites and possibly features have been reused during long periods.

The Saqqaq group is most abundantly represented, suggesting that this of all the Paleo-Inuit groups had the most stationary occupation in the central Thule region. This group, however, also had the longest possible habitation phase (2500-800 BC).

Remarkably, despite intense surveying at Siorartooq and Upernavigsuaq no Paleo-Inuit features or artefacts were found here. Both sites lie by two recurrent secondary polynyas and have intense Thule culture habitation and many caches.

Aase og Jørgen Münters Fond, Japetus Steenstrups Legat, and the Saxo Institute financed the 2024 fieldwork. We sincerely thank you for your support. Qaanaaq Municipality office and the Avanersuup Katersugaasivia/Qaanaaq Museum have provided great help to the project and its accomplishment, for which we are very grateful.

Litteratur

Diklev, T. 1993. Arkæologisk Berejsning i Thule 1993. Upubliceret manuskript Thule Museum.

Grønnow, B., Gulløv, H.C., Jakobsen, B.H., Gotfredsen, A.B., Kauffmann, L.H., Kroon, A., Pedersen, J.B.T. and Sørensen, M., 2011. At the edge: High Arctic walrus hunters during the Little Ice Age. *Antiquity*, 85(329), pp. 960-977.

Madsen, B. and T. Diklev (1992). Arkæologisk Berejsning i Thule 1991. Thule, Thule Museum: 42 pages.

Sørensen, M. (2010). The Archaeology of Old Nuulliit: Eigil Knuth's investigations in the Thule region, North Greenland, from 1952 - 1990. *Meddelelser om Grønland* 345. Copenhagen, Tusculanum Press. 146 pages.

Sørensen, M. (2012). Technology and Tradition in the Eastern Arctic, 2500 BC - AD 1200: A Dynamical Technological Investigation of Lithic Inventories in the Paleo-Eskimo Traditions. *Meddelelser om Grønland* 350, Copenhagen, Tusculanum Press. 418 pages.

Sørensen, M., & Grønnow, B. (2015). På sporet af de første grønlandere i Melville Bugten. Beretning om en arkæologisk opdagelse under NOW-projektets feltarbejde, sommeren 2014. *Tidsskriftet Grønland*, 4(2014), pp. 228-242.

Sørensen, M., & Diklev, T. (2019). Thuleområdetets palæo-eskimoiske bosættelse. Rapport fra arkæologisk rekognoscering i Avanersuaq i 2018. Saxo-Instituttet.

Sørensen, M., & Diklev, T. (2022). The Qorluulasupaluk site: an important puzzle piece in the interpretation of the Paleo-Inuit cultures in the High Arctic Thule region. *Danish Journal of Archaeology*, 11(2022), pp. 1-17. [1]. <https://doi.org/10.7146/dja.v11i.126224>

Sørensen, M., & Diklev, T. (in press). The first people in the Avanersuaq/Thule region. Paleo-Inuit pioneering processes in High Arctic Northwest Greenland and Eastern Ellesmere Island from 2500 BC – 1200 AD: Publications from the National Museum. The National Museum of Denmark.

Fotoregistrering

Fotoliste Qorluulasupaluk

IMG_9952 inkl. BLT	29. juli	Qorluulasupaluk	Fund fra "værkstedet", østligste område ved klippekøft. Gr.Dorset fund
IMG_9953	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9954	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9955	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9956	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9957	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9958	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9959	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9960	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9961	29. juli	Qorluulasupaluk	Dokumentation af kystskrænt med boplads fra øst til vest
IMG_9962	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9963	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9964	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9965	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9966	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9967	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9968	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9969	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9970	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over skrænt med redskabsdebris i erosionen, dvs. plads over værket
IMG_9971	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over midtersektionen/knoglesektionen
IMG_9972	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over midtersektionen/knoglesektionen
IMG_9973	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over midtersektionen/knoglesektionen
IMG_9974	29. juli	Qorluulasupaluk	Bopladsområde over midtersektionen/knoglesektionen

Fotoliste Littleton Island

IMG_10104	Littleton Ø	tre mulige Palæo-Inuit anlæg
IMG_10105	Littleton Ø	tre mulige Palæo-Inuit anlæg
IMG_10106	Littleton Ø	tre mulige Palæo-Inuit anlæg
IMG_10107	Littleton Ø	tre mulige Palæo-Inuit anlæg
IMG_10108	Littleton Ø	tre mulige Palæo-Inuit anlæg

Fotoliste Sydvestnæsset

IMG_10120	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 1
IMG_10121	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 1
IMG_10122	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 1
IMG_10123	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 1
IMG_10124	4. august	Sydvestnæsset	Område A, huggeplads
IMG_10125	4. august	Sydvestnæsset	Område A, huggeplads
IMG_10126	4. august	Sydvestnæsset	Område A, huggeplads

IMG_10127	4. august	Sydvestnæsset	Område A, huggeplads
IMG_10128	4. august	Sydvestnæsset	Område A, huggeplads
IMG_10129	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 3
IMG_10130	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 3
IMG_10131	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 3
IMG_10132	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 2
IMG_10133	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 2
IMG_10134	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 5
IMG_10135	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 5
IMG_10136	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 5
IMG_10137	4. august	Sydvestnæsset	Område A, anlæg 5
IMG_10149	5. august	Sydvestnæsset	Område C, anlæg 1
IMG_10150	5. august	Sydvestnæsset	Område C, anlæg 1
IMG_10151	5. august	Sydvestnæsset	Område C, anlæg 2
IMG_10152	5. august	Sydvestnæsset	Område B, anlæg 1
IMG_10153	5. august	Sydvestnæsset	Område B, anlæg 1
IMG_10154	5. august	Sydvestnæsset	Område D, anlæg 1
IMG_10155	5. august	Sydvestnæsset	Område D, anlæg 1
IMG_10163	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 1
IMG_10164	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 1
IMG_10165	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 2
IMG_10166	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 2
IMG_10167	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 3
IMG_10168	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 3
IMG_10169	5. august	Sydvestnæsset	Område E, Thule depot
IMG_10170	5. august	Sydvestnæsset	Område E, anlæg 4
IMG_10171	5. august	Sydvestnæsset	Område E, oversigt
IMG_10172	5. august	Sydvestnæsset	Område E, oversigt
IMG_10173	5. august	Sydvestnæsset	set fra Lifeboat Cove
IMG_10174	5. august	Sydvestnæsset	set fra Lifeboat Cove
IMG_10175	5. august	Sydvestnæsset	set fra Lifeboat Cove
IMG_10176	5. august	Sydvestnæsset	set fra Lifeboat Cove

Fotoliste Lifeboat Cove

IMG_10177	5. august	Lifeboat Cove syd	Langhus
IMG_10178	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10179	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10180	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10181	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10182	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10183	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10184	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10185	5. august	Lifeboat Cove Syd	Langhus
IMG_10186	5. august	Lifeboat Cove Syd	Thule depot hvor pilespids er fundet

Fotoliste Qallunalik

IMG_10187	05. august	Qallunalik	Gr. Dorset ruin med genstande, mikroflækker, fedtsten etc
IMG_10188	05. august	Qallunalik	Gr. Dorset ruin med genstande, mikroflækker, fedtsten etc
IMG_10189	05. august	Qallunalik	Gr. Dorset ruin med genstande, mikroflækker, fedtsten etc
IMG_10190	05. august	Qallunalik	Gr. Dorset ruin med genstande, mikroflækker, fedtsten etc
IMG_10191	05. august	Qallunalik	Polaris site
IMG_10192	05. august	Qallunalik	Polaris site
IMG_10193	05. august	Qallunalik	Polaris site

IMG_10194	05. august	Qallunaliik	Polaris site
IMG_10195	05. august	Qallunaliik	Saqqaq ruin med boxildsted, opsamling af killiaqafslag !
IMG_10196	05. august	Qallunaliik	Saqqaq ruin med boxildsted, opsamling af killiaqafslag !
IMG_10197	05. august	Qallunaliik	Saqqaq ruin med boxildsted, opsamling af killiaqafslag !
IMG_10198	05. august	Qallunaliik	Saqqaq ruin med boxildsted, sammenlagte killiaqafslag!
IMG_10199	05. august	Qallunaliik	Saqqaq ruin med boxildsted, sammenlagte killiaqafslag!

Fotoliste Nunaleq

IMG_10221	06. august	Nunauleq	anlæg 2
IMG_10222	06. august	Nunauleq	anlæg 2
IMG_10223	06. august	Nunauleq	anlæg 2
IMG_10224	06. august	Nunauleq	anlæg 2
IMG_10225	06. august	Nunauleq	anlæg 1
IMG_10226	06. august	Nunauleq	anlæg 1
IMG_10227	06. august	Nunauleq	anlæg 3
IMG_10228	06. august	Nunauleq	anlæg 3
IMG_10229	06. august	Nunauleq	anlæg 3

Fotoliste Pitoraavik

IMG_10236	06. august	Pitoraavik	
IMG_10237	06. august	Pitoraavik	
IMG_10238	06. august	Pitoraavik	
IMG_10239	06. august	Pitoraavik	
IMG_10240	06. august	Pitoraavik	
IMG_10241	06. august	Pitoraavik	

Fotoliste Neqe

IMG_10242	06. august	Neqe	
-----------	------------	------	--

Fotoliste Upernaviarsuaq

IMG_10243	06. august	Upernavigsuaq	TK anlæg på vestkysten
IMG_10244	06. august	Upernavigsuaq	TK anlæg på vestkysten
IMG_10245	06. august	Upernavigsuaq	TK anlæg på vestkysten
IMG_10246	06. august	Upernavigsuaq	TK anlæg på vestkysten
IMG_10247	06. august	Upernavigsuaq	TK anlæg på vestkysten

Fotoliste Siorartooq

IMG_10248	11. august	Siorartooq	
IMG_10249	11. august	Siorartooq	
IMG_10250	11. august	Siorartooq	
IMG_10251	11. august	Siorartooq	
IMG_10252	11. august	Siorartooq	
IMG_10253	11. august	Siorartooq	
IMG_10254	11. august	Siorartooq	
IMG_10255	11. august	Siorartooq	
IMG_10256	11. august	Siorartooq	
IMG_10257	11. august	Siorartooq	
IMG_10258	11. august	Siorartooq	
IMG_10259	11. august	Siorartooq	
IMG_10260	11. august	Siorartooq	
IMG_10261	11. august	Siorartooq	
IMG_10262	11. august	Siorartooq	
IMG_10263	11. august	Siorartooq	
IMG_10264	11. august	Siorartooq	

IMG_10265	11. august	Siorartooq
IMG_10266	11. august	Siorartooq

Fotoliste Ivnartalik

IMG_10267	11. august	Ivnartalik
IMG_10268	11. august	Ivnartalik
IMG_10269	11. august	Ivnartalik
IMG_10270	11. august	Ivnartalik
IMG_10271	11. august	Ivnartalik

Fotoliste Umiivik

IMG_10272	11. august	Umiivik
IMG_10273	11. august	Umiivik
IMG_10274	11. august	Umiivik
IMG_10275	11. august	Umiivik
IMG_10276	11. august	Umiivik
IMG_10277	11. august	Umiivik
IMG_10278	11. august	Umiivik
IMG_10279	11. august	Umiivik

Fotoliste Illupaluk

IMG_10280	11. august	Illupaluk
IMG_10281	11. august	Illupaluk
IMG_10282	11. august	Illupaluk
IMG_10283	11. august	Illupaluk
IMG_10284	11. august	Illupaluk
IMG_10285	11. august	Illupaluk
IMG_10286	11. august	Illupaluk
IMG_10287	11. august	Illupaluk
IMG_10288	11. august	Illupaluk
IMG_10289	11. august	Illupaluk
IMG_10290	11. august	Illupaluk
IMG_10291	11. august	Illupaluk
IMG_10292	11. august	Illupaluk
IMG_10293	11. august	Illupaluk
IMG_10294	11. august	Illupaluk
IMG_10295	11. august	Illupaluk
IMG_10296	11. august	Illupaluk
IMG_10297	11. august	Illupaluk
IMG_10298	11. august	Illupaluk

Fotoliste Qeqertersuaq

IMG_10309	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Nordøstspidsen
IMG_10310	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Nordøstspidsen
IMG_10311	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Nordøstspidsen
IMG_10312	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Nordøstspidsen
IMG_10313	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Bygden
IMG_10314	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Bygden
IMG_10315	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Bygden
IMG_10316	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1
IMG_10317	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1
IMG_10318	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1
IMG_10319	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1
IMG_10320	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1

IMG_10321	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1
IMG_10322	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 1
IMG_10323	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	kysterosion !
IMG_10324	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	kysterosion !
IMG_10325	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	kysterosion !
IMG_10326	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Anlæg 2
IMG_10327	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	Anlæg 2
IMG_10328	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 3
IMG_10329	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 3
IMG_10330	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 3
IMG_10331	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 3
IMG_10332	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 3
IMG_10333	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 4
IMG_10334	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10335	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10336	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10337	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 5
IMG_10338	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 5
IMG_10339	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10340	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10341	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10342	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10343	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10344	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10345	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10346	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10347	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 6
IMG_10348	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 6
IMG_10349	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 6
IMG_10350	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 6
IMG_10351	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 6
IMG_10352	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 7
IMG_10353	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 7
IMG_10354	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 7
IMG_10355	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	anlæg 7
IMG_10356	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10357	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10358	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10359	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10360	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10361	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10362	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	
IMG_10363	15. august	Qeqertersuaq/Herbert Ø	

Fotoliste Itilleq

IMG_10364	15. august	Itilleq	
IMG_10365	15. august	Itilleq	
IMG_10366	15. august	Itilleq	
IMG_10367	15. august	Itilleq	
IMG_10368	15. august	Itilleq	Anlæg 1
IMG_10369	15. august	Itilleq	Anlæg 1

Fotoliste Kangeq

IMG_10370	16. august	Kangeq	
-----------	------------	--------	--

IMG_10371	16. august	Kangeq
IMG_10372	16. august	Kangeq
IMG_10373	16. august	Kangeq
IMG_10374	16. august	Kangeq
IMG_10375	16. august	Kangeq
IMG_10376	16. august	Kangeq
IMG_10377	16. august	Kangeq
IMG_10378	16. august	Kangeq
IMG_10379	16. august	Kangeq
IMG_10380	16. august	Kangeq
IMG_10381	16. august	Kangeq
IMG_10382	16. august	Kangeq
IMG_10383	16. august	Kangeq
IMG_10384	16. august	Kangeq Mødding
IMG_10385	16. august	Kangeq Mødding
IMG_10386	16. august	Kangeq